

การพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสถาบันอุดมศึกษา วิเคราะห์การบริหารห่วงโซ่
อุปสงค์ ห่วงโซ่อุปทาน ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Logistics Management Development Of Higher Educational Institute:
An Analysis of Demand and Supply Chains Management of
Ubonratchathani University.

กรณัฐ แก้วโบราณ¹

หรรณ ชูเพ็ญ²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ด้านการบริหารห่วงโซ่อุปสงค์ ห่วงโซ่อุปทานของจรรยาบรรณการบริหารงานพัสดุ ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การกำหนดความต้องการ 3) การขอตั้งงบประมาณ 4) การกำหนดแผนการซื้อ 5) การจัดหาจัดซื้อ 6) การแจกจ่าย และควบคุม 7) การบำรุงรักษา และ 8) การจำหน่าย

ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ด้านห่วงโซ่อุปสงค์ ได้ให้ความสำคัญกับการวางแผนหรือการกำหนดโครงการ เพื่อให้องค์กรสามารถบริหารจัดการงบประมาณในการจัดหาพัสดุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัดและคุ้มค่า ส่วนด้านห่วงโซ่อุปทาน ได้เน้นการวางแผนการจัดหาโดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่เป็นผู้กำหนดความต้องการใช้พัสดุ ได้ประชุมซักซ้อมความเข้าใจในการจัดหาเพื่อให้เกิดความโปร่งใส สะดวกรวดเร็ว ในการจัดหาพัสดุ ปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม อย่างเคร่งครัด ให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ให้มากที่สุดใช้งบประมาณที่เหมาะสมในการจัดหาและมีความรวดเร็วในการเบิกจ่ายพัสดุให้กับผู้ใช้บริการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² Corresponding Author; ดร.; อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

This article is an attempt to understand the public procurement process in a higher education institution in Thailand. It does so by using the demand and supply chain management theory to examine the procurement process in Ubon Ratchathani University, a large public university in Northeast Thailand. Specifically, this research looks at eighth stages of procurement: 1) planning 2) needs assessment, 3) budgeting, 4) procurement planning, 5) procurement, 6) distribution and control, 7) maintenance., and 8) disposal.

This study finds that the university emphasizes project planning that helps facilitate efficient procurement and cost-effective operations. Needs assessment is conducted to analyze the university's expenditure and capital needs. To promote transparency, meetings are regularly held to monitor the procurement process. On balance, the university strictly adheres to the regulations stipulated in 1992 by the Office of the Prime Minister.

คำสำคัญ: การพัฒนาการบริหารงานพัสดุ

Keywords: The Development of Procurement Management

ความสำคัญของปัญหา

การบริหารงานพัสดุเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงบประมาณ ที่เป็นเช่นนี้เพราะเมื่อเราวิเคราะห์งบประมาณรายจ่ายประจำปีของหน่วยงานภาครัฐจะพบว่า มีสัดส่วนของงบประมาณจำนวนมากที่ได้ใช้จ่ายไปในการจัดซื้อจัดจ้างหรือจัดหาพัสดุ (สมนึก พิมลเสถียร, 2543) เมื่อเป็นเช่นนี้ เราจึงต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการและขั้นตอนในการจัดซื้อจัดหาพัสดุ เพื่อให้ได้พัสดุที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของทางราชการในราคาที่เหมาะสม

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเป็นหน่วยงานราชการที่ต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ของสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ทางมหาวิทยาลัยได้มีหน่วยงานภายในที่คอย สนับสนุนในด้านการจัดซื้อจัดหาพัสดุ เพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุ ได้แก่ วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ตลอดจนการบริการต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยต้องดำเนินการจัดซื้อและจัดจ้าง เพื่อสนับสนุนพันธกิจ หลักของมหาวิทยาลัยทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ

และการทำงานบำรุงศิลปวัฒนธรรมและศาสนา เพื่อให้คณะและ หน่วยงานภายในสามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ตามที่มหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้

ในกระบวนการจัดหาหรือซื้อจัดจ้างพัสดุ มีการดำเนินการหลายขั้นตอนที่มหาวิทยาลัยจะต้องยึดถือปฏิบัติระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด และมีความเป็นธรรมาภิบาล และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชน ประชาชน ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัย

ในการจัดการงานพัสดุแม้จะมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 เป็นคู่มือปฏิบัติและข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดตั้งงบประมาณการจัดการจัดหาการจำหน่ายวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ แล้วก็ตามแต่ระเบียบดังกล่าวมิได้ครอบคลุมถึงวงจรทั้งหมดของกระบวนการจัดหาพัสดุที่สมบูรณ์บ่อยครั้ง จึงมักจะประสบกับปัญหาในทางปฏิบัติเสมอ ได้แก่ ความล่าช้าในการจัดหาพัสดุ การจัดหาไม่ตรงความต้องการของผู้ใช้ ขาดการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ รวมทั้งไม่มีการบริการจัดการการแจกจ่ายและควบคุม บำรุงรักษาได้ทั่วถึง ทันเวลา และไม่เกิดความคุ้มค่า เช่น พัสตบบางอย่างหมดความจำเป็นที่จะต้องใช้ในราชการแล้ว แต่ก็ยังไม่ได้ดำเนินการจำหน่ายออกจากบัญชี ทำให้พัสดุที่ใช้ไม่ได้หรือหมดความจำเป็นยังคงอยู่ในพื้นที่ใช้สอยของมหาวิทยาลัยเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการขอพัสดุใหม่ที่อำนวยความสะดวกแก่การปฏิบัติงานมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่า การบริหารพัสดุของหน่วยงานของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีในปัจจุบันยังมีจุดอ่อนบางประการ และไม่ได้มองกระบวนการบริหารงานพัสดุทั้งระบบ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า ก่อนที่จะวิเคราะห์และออกแบบระบบการบริหารพัสดุใหม่ในเบื้องต้นควรที่จะมองไปที่ ขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการบริหารพัสดุ โดยใช้กรอบแนวคิดของ Michael Porter (Madhani, P. M., 2013 และ Porter, M. E. , 1985) ในเรื่องห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ซึ่งแยกเป็น 2 ส่วน คือ ห่วงโซ่อุปสงค์ (Demand Chain) และ ห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) มาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์กระบวนการทัศน์ในการบริหารงานพัสดุในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ว่าเจ้าหน้าที่สามารถมองเห็น ห่วงโซ่อุปสงค์ (Demand Chain) และ ห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) หรือไม่ ทั้งนี้เพราะเราสามารถมองได้ว่า ห่วงโซ่ทั้ง 2 ซึ่งมีลักษณะเป็นเหรียญเดียวกันใน 2 ด้าน และเป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของระบบการบริหารงานพัสดุทั้งหมดที่มีเป้าหมายอยู่ที่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงานพัสดุตามแนวคิดของ รัชยา ศานติยานนท์ และคณะ (2544) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย โดยได้ให้ข้อสรุปในภาพรวมว่าการบริหารจัดการที่ดีเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นที่ยอมรับในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษาในปัจจุบัน จะเน้นความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบในผลการปฏิบัติและความโปร่งใสในขณะเดียวกันก็

ยังคงให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และความยุติธรรม นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาให้ข้อสรุปกับรูปแบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยในด้านการบริหารจัดการด้านการเงินและทรัพย์สิน ต้องโปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยมีคณะกรรมการการเงินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นอิสระจากฝ่ายบริหารเป็นผู้ตรวจสอบการบริหารต้องมีความเป็นอิสระ มีกฎระเบียบที่ชัดเจนแต่ยืดหยุ่นพอสมควร มีระบบตรวจสอบที่ถ่วงดุล เป็นการตรวจสอบที่เน้นเป้าหมาย การจัดสรรงบประมาณต้องชัดเจนและเป็นธรรม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาว่า ในการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีมีการเชื่อมโยงในลักษณะเป็นห่วงโซ่ที่ขั้นตอนต้น ๆ จะส่งผลกระทบต่อขั้นตอนท้าย ๆ หรือไม่ หรือว่าทุกขั้นตอนเป็นอิสระจากกัน

วิธีดำเนินการศึกษา

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจำแนกเป็น 2 ชนิด คือ ข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ ในส่วนของข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้เก็บข้อมูลย้อนหลังและทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารรายงานต่าง ๆ เช่น งบประมาณประจำปี รายงานประจำปี รายงานการติดตามประเมินผล รายงานการประชุมด้านการเงิน และการพัสดุ ส่วนข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสังเกตจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่พัสดุ และเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานพัสดุ ตั้งแต่ 1) การวางแผน 2) การกำหนดความต้องการ 3) การขอตั้งงบประมาณ 4) การกำหนดแผนการจัดซื้อ 5) การจัดหาจัดซื้อ 6) การแจกจ่ายและควบคุม 7) การบำรุงรักษา และ 8) การจำหน่าย ตามวงจรการบริหารพัสดุ

ผลการศึกษา

จากการศึกษาการบริหารงานพัสดุของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พบว่า ในขั้นตอนการดำเนินการทั้ง 8 ขั้นตอน ยังมีลักษณะเป็นอิสระจากกัน ขาดความเชื่อมโยงเป็นระบบและไม่มีลักษณะเป็นของ ห่วงโซ่อุปสงค์และห่วงโซ่อุปทาน ตามกรอบแนวคิด ของ Michael Porter แต่อย่างใด ดังจะเสนอผล การวิเคราะห์ต่อไปทั้งใน 2 ด้าน คือ ในด้านอุปสงค์ พิจารณาจากความต้องการใช้ของบุคลากรและผู้บริหารจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยใช้ข้อมูลจากโครงการหรือแผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณประจำปีและข้อมูลจากการเฝ้าสังเกตการทำงาน ส่วนในด้านอุปทานนั้นจะพิจารณาจากกระบวนการและขั้นตอนในการทำงานของเจ้าหน้าที่พัสดุ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเฝ้าสังเกตการทำงานของเจ้าหน้าที่พัสดุ

ในการวิเคราะห์เพื่อค้นหาว่า การทำงานและวงจรของกระบวนการบริหารงานพัสดุ มีลักษณะ เป็นห่วงโซ่อุปสงค์และอุปทานหรือไม่ จะเริ่มต้นโดยการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปสงค์ก่อน ซึ่งประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การกำหนดความต้องการ 3) การขอตั้งงบประมาณ และ 4) การบำรุงรักษา ส่วนห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งอยู่ในดุลพินิจและวิธีและการทำงานของเจ้าหน้าที่พัสดุ ประกอบด้วย 1) การกำหนดแผนการจัดซื้อ 2) การจัดหาดำเนินการ 3) การแจกจ่ายและควบคุม และ 4) การจำหน่าย

ผลการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปสงค์ พบว่า 1) ในขั้นตอนการวางแผนนั้นอาจจะไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงอุปสงค์ของผู้ต้องการใช้พัสดุได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพราะเจ้าหน้าที่ผู้จัดทำงบประมาณมีการวางแผน การใช้พัสดุ โดยการคาดคะเนจากข้อมูลการสั่งซื้อหรือจัดซื้อจัดจ้างในอดีตมาเป็นข้อมูลหลักในการวางแผนมิได้นำเอาแผนยุทธศาสตร์หรือแม้กระทั่งแผนปฏิบัติการมาเชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กับความต้องการในการใช้พัสดุของมหาวิทยาลัย การทำเช่นนี้ มีผลกระทบต่อขั้นตอนต่อไปในห่วงโซ่อุปสงค์ของผู้ใช้คือ 2) การกำหนดความต้องการ คุณลักษณะของพัสดุที่จะใช้ เพราะผู้ใช้พัสดุไม่ได้เป็นผู้กำหนดคุณลักษณะเกี่ยวกับชนิด และประเภทของพัสดุได้ทั้งหมด จะมีเฉพาะอุปกรณ์ทางการแพทย์ วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์หรือ เทคโนโลยีสารสนเทศ ใหม่ ๆ ที่มีการพัฒนาที่เจ้าหน้าที่พัสดุไม่สามารถกำหนดคุณลักษณะต่าง ๆ ด้วยตนเองได้เท่านั้นที่ผู้ใช้เป็นผู้กำหนดคุณลักษณะของพัสดุที่จะจัดซื้อจัดหา 3) การขอตั้งงบประมาณเพื่อใช้จ่าย ในการขอซื้อพัสดุนั้น มีลักษณะเป็นการรวบรวมค่าของงบประมาณของแต่ละหน่วยงานย่อย ซึ่งผู้รับผิดชอบทางด้านการจัดทำงบประมาณของทางมหาวิทยาลัยได้พิจารณาปรับปรุงเงินงบประมาณให้เหมาะสม และสอดคล้องกับวงเงินงบประมาณรวมของทั้งมหาวิทยาลัย หลังจากที่มีมหาวิทยาลัยได้รับการจัดสรรงบประมาณจากสำนักงบประมาณแล้ว และขั้นตอนที่ 4 การบำรุงรักษา ในขั้นตอนนี้ ผู้ใช้พัสดุทุกคนจะต้องมีหน้าที่ในการใช้พัสดุนั้นอยู่ตามสถานที่กำหนดตรงตามทะเบียน ไม่เคลื่อนย้าย หรือเปลี่ยนสถานที่ โดยไม่แจ้งเจ้าหน้าที่ และต้องใช้งานพัสดุให้คุ้มค่า หากพัสดุชำรุดก็ต้องแจ้งให้ฝ่ายพัสดุ (Supply) ดำเนินการแก้ไข ซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ตามปกติ และผู้ใช้งานจะต้องใช้พัสดุด้วยความเอาใจใส่ พร้อมทั้งระมัดระวังการใช้งานพัสดุ เพราะการบำรุงรักษาหรือซ่อมแซมแต่ละครั้งนั้น ก็หมายถึงงบประมาณ ที่หน่วยงานต้องสูญเสียไป

ตามทฤษฎีห่วงโซ่อุปสงค์และอุปทานจะเกิดดุลยภาพเมื่อความต้องการของผู้ใช้และผู้จัดหาพัสดุดตรงกันหรือตอบสนองซึ่งกันและกัน ซึ่งหมายถึงความต้องการของผู้ใช้พัสดุได้รับการตอบสนองด้วยดีจากผู้จัดซื้อจัดหาพัสดุ ขณะเดียวกันผู้ใช้เป็นผู้ที่กำหนดคุณค่าและชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเจ้าหน้าที่พัสดุ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานใน 4 ประเด็น

ต่อไปนี้เป็น 1) การกำหนดแผนการจัดซื้อ 2) การจัดหาจัดซื้อ 3) การแจกจ่ายและควบคุม และ 4) การจำหน่าย

ในการวางแผนการจัดซื้อ ในช่วงต้นปีงบประมาณหรือเริ่มปีงบประมาณ เจ้าหน้าที่พัสดุจะต้องกำหนดแผนการหาและจัดซื้อให้สอดคล้องกับความต้องการพัสดุและงบประมาณของหน่วยงาน ซึ่งจะต้องดำเนินการตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ มิใช่ไปดำเนินการในตอนช่วงท้ายของปีงบประมาณ ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระจายงานออกไปในแต่ละเดือนเพื่อลดปัญหาเรื่องปริมาณงานกระจุกตัวในช่วงปลายปีงบประมาณ ซึ่งอาจจะทำให้การจัดหาจัดซื้อได้ไม่ทันตามปีงบประมาณ

เมื่อวางแผนการจัดและทราบความต้องการของผู้ใช้พัสดุ เจ้าหน้าที่พัสดุได้วิเคราะห์ถึงสิ่งที่ผู้ใช้ต้องการ และจัดหาให้ตรงกับความต้องการ ของผู้ใช้ และวิเคราะห์ถึงอัตรา จำนวนระยะเวลา งบประมาณ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและมีความคุ้มค่า

เมื่อได้ทำการจัดซื้อจัดหาและตรวจรับพัสดุแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ เจ้าหน้าที่ที่จะต้องจัดทำบัญชีคุมพัสดุ ก่อนที่จะแจกจ่ายพัสดุให้กับผู้ใช้ต่อไป

เมื่อพัสดุได้อยู่ในมือของผู้ใช้และผู้รับผิดชอบแล้ว ทุกสิ้นปีงบประมาณ เจ้าหน้าที่พัสดุจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจนับพัสดุและครุภัณฑ์ประจำปี เพื่อตรวจพัสดุและครุภัณฑ์คงเหลือให้ถูกต้องตรงตามทะเบียน และตรวจสอบครุภัณฑ์ที่ชำรุด หมดอายุการใช้งาน เสื่อมสภาพ และหมดความจำเป็นในการใช้งาน เพื่อจำหน่ายออกจากทะเบียน หากพัสดุและครุภัณฑ์ได้มีการจำหน่ายออกไป และเจ้าหน้าที่พัสดุไม่เคยได้ซื้อมาทดแทน หากผู้ใช้มีความจำเป็นต้องใช้ก็จะเริ่มกระบวนการตามขั้นตอนของห่วงโซ่อุปสงค์ ซึ่งอาจจะเริ่มตั้งแต่ การวางแผน และการขอตั้งงบประมาณ โดยผู้ใช้เป็นผู้เริ่มหรือร้องขอเอง

สรุปและอภิปรายผล

ในการวิเคราะห์ระบบการจัดซื้อจัดหาพัสดุของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ตามกรอบแนวคิดของ Michael Porter พบว่า ห่วงโซ่อุปสงค์ (Demand Chain) จะมีบทบาทในการกำหนดรูปแบบและวิธีการทำงานของห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ทำให้เกิดรูปแบบ “Demand - driven supply chains” ซึ่งหมายความว่า ความต้องการใช้พัสดุโดยผ่านระบบการจัดทำงบประมาณและผู้บริหารมหาวิทยาลัยเป็นตัวกำหนดขับเคลื่อนเจ้าหน้าที่พัสดุ ซึ่งรับผิดชอบในการขับเคลื่อนห่วงโซ่อุปทาน ยกตัวอย่าง เช่นการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ต้องมีการวางแผน การจัดหา การจัดซื้อ และการแจกจ่ายออกไป เจ้าหน้าที่พัสดุจะต้องดำเนินการตามความต้องการของผู้ใช้

งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การจัดทำสต็อกพัสดุครุภัณฑ์ (Logistics Inventory) มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้ดำเนินการจัดทำระบบสต็อกพัสดุครุภัณฑ์แบบพอเพียงแก่การใช้ มิใช่จัดทำ

โดยระบบเพื่อไว้ใช้เพื่อทดแทนในยามฉุกเฉินหรือกรณีที่มีพัสดุครุภัณฑ์เสื่อมโทรมจำเป็นต้องจำหน่ายออกไป นับว่าเป็นระบบการบริหารห่วงโซ่อุปทานที่มีการวางแผนในการจัดหาได้เหมาะสม และทันเวลาการใช้ของผู้ใช้ ระบบพัสดุดังกล่าวมาข้างต้นจึงมีลักษณะเป็น “Demand - driven supply chains” กล่าวคือ อาศัยความต้องการใช้จริงเป็นตัวขับเคลื่อนระบบบริหารงานพัสดุ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นไปตามทฤษฎีของ Chen, Y. F., Z. Drezner, J. K. Ryan and D. Simchi - Levi, (2000) ที่ชี้ให้เห็นว่า ในการวางแผนการจัดหาพัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ เจ้าหน้าที่พัสดุหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จะต้องนำเอาข้อมูลจากห่วงโซ่อุปสงค์มาใช้ในขั้นตอนต่าง ๆ ทั้ง 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดแผนการจัดซื้อ 2) การจัดหาจัดซื้อ 3) การแจกจ่ายและควบคุม และ 4) การจำหน่าย ในทางตรงกันข้ามเราไม่สามารถนำขั้นตอนทั้ง 4 ที่กล่าวมา ไปกำหนดหรืออธิบายห่วงโซ่อุปสงค์ได้ ซึ่งหมายถึงว่าหากมหาวิทยาลัยจะซื้อหรือจำหน่ายพัสดุมากหรือน้อย ก็มิได้มีส่วนกระตุ้นการใช้พัสดุครุภัณฑ์ของคณาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยแต่อย่างใด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมานี้ เป็นการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ งานวิจัยนี้ไม่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณที่เกี่ยวกับต้นทุนของการดำเนินการหรืองบประมาณที่ต้องใช้จ่ายไปเพื่อดำเนินการ ในแต่ละขั้นตอนของห่วงโซ่อุปสงค์และอุปทาน ส่งผลให้งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดในเรื่องการวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่า (Value chain) ที่เกิดจากการดำเนินการทั้งหมดว่า มีขั้นตอนใดบ้างที่ใช้ต้นทุนในการดำเนินการสูงหรือไม่เหมาะสม นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังมิได้วิเคราะห์ว่า ในแต่ละขั้นตอนของการบริหารใช้เวลาอย่างน้อยเพียงใด เหมาะสมหรือไม่ ซึ่งแท้ที่จริงก็คือต้นทุนที่แฝงอยู่กับเวลาที่ใช้ในการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทาน

กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ของงานวิจัยชิ้นนี้ อิงอยู่บนความคิดของนักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องห่วงโซ่มูลค่าทางการผลิตและการบริหารที่มองว่า การลดต้นทุนในการบริหารที่เหมาะสมที่สุด จะต้องมองจากทางด้านห่วงโซ่ของอุปสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lee, Hau L; Padmanabhan, V.; Whang, Seungjin, (1997) การนำแนวคิดของการควบคุมและลดต้นทุนที่เกิดจากห่วงโซ่อุปทานนี้มาใช้ในงานวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับแนวคิดของการหาแนวทางการบริหารรัฐกิจแนวใหม่ ซึ่งในเรื่องนี้อยู่ที่การมุ่งลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการของฝ่ายพัสดุ อย่างไรก็ตามผลงานวิจัยในระยะหลัง ๆ จะเริ่มให้ความสำคัญกับห่วงโซ่ของอุปสงค์ในการเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนในการบริหาร ดังเช่นผลงานของ Shaw, R. and Kotler, P., (2009) ในบทความนี้มีได้มองข้ามในประเด็นนี้ แต่ด้วยข้อจำกัดในเรื่องระเบียบวิธีศึกษาและลักษณะของข้อมูลที่เก็บมาได้ จึงทำให้ไม่สามารถพัฒนางานวิจัยนี้ให้เห็นถึงระบบและความสัมพันธ์ของห่วงโซ่อุปสงค์และอุปทานในระบบการบริหารงานพัสดุด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ

ข้อเสนอแนะ

ด้วยข้อจำกัดที่กล่าวมาข้างต้น งานวิจัยนี้ จึงให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการศึกษาวิจัยด้วยวิธี System Analysis และใช้ข้อมูลในเชิงอนุกรมเวลาของระบบบริหารงานพัสดุ เพื่อหาห่วงโซ่มูลค่า (value chain) ซึ่งหมายถึงต้นทุนทั้งหมดที่ใช้ในการบริหารงานพัสดุของหน่วยงานที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีหรือหน่วยงานต่าง ๆ ควรจะจ่ายเนื่องจากเป็นมูลค่าที่ต่ำที่สุดจากการคำนวณด้วยกรอบแนวคิดเชิงระบบในที่นี้เราปรับคำว่า มูลค่า (value) มาเป็นคำว่า ต้นทุน กล่าวคือแทนที่จะเรียกว่า ห่วงโซ่มูลค่า (value chain) เราเรียกชื่อใหม่ว่า ห่วงโซ่ต้นทุน (Cost chain)

เมื่อมองในภาพรวมสิ่งที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนคือ ในห่วงโซ่มูลค่า (value chain) เน้นที่ราคาพัสดุทั้งหมด ที่ผู้ขายขายให้แก่ผู้บริโภคซึ่งในกรณีนี้หมายถึง มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี แต่ในกรณีของห่วงโซ่ต้นทุน หมายถึงต้นทุนที่เกิดจากกระบวนการพัสดุภายในของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ใน 8 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การกำหนดความต้องการ 3) การขอตั้งงบประมาณ 4) การกำหนดแผนการซื้อ 5) การจัดหาจัดซื้อ 6) การแจกจ่ายและควบคุม 7) การบำรุงรักษา และ 8) การจำหน่าย การวิจัยถึงต้นทุน ที่ต้องใช้จ่ายในการดำเนินการทั้ง 8 ขั้นตอนนี้ ทำให้ทราบค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนในส่วนของผู้ใช้พัสดุ ทั้งที่เกิดจากห่วงโซ่อุปสงค์และอุปทาน ซึ่งยังไม่เคยมีการศึกษาวิจัยมาก่อน

เอกสารอ้างอิง

- ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. (2544). *มาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7Herdles กับการจัดทำงบประมาณระบบใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: อีระฟิล์มและโซเท็กซ์.
- พลชัย ไชยอินทร์. (2544). *ปัญหาและรูปแบบการบริหารงานพัสดุที่พึงประสงค์ของเจ้าหน้าที่พัสดุ มหาวิทยาลัยบูรพา* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัชนา ศานติยานนย์ และคณะ. (2544). *รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชร แสงสิงห์ชัย. (2541). *การบริหารพัสดุของสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ในจังหวัดเชียงราย* (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2551). *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุภาพีญ จริยะเศรษฐ์. (2542). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย*. กาญจนบุรี: สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี.
- สมนึก พิมลเสถียร. (2543). *ความสำคัญของการบริหารพัสดุต้องบประมาณ*. ใน เอกสารประกอบการสัมมนา. กรุงเทพฯ: สมาคมบริหารพัสดุแห่งประเทศไทย.
- Madhani, P. M. (2013). Demand Chain Management: Enhancing Customer Value Proposition. *The European Business Review*, March - April, 50-54.
- Porter, M. E. (1985). *Competitive Advantage*. Free Press, New York.
- Oliver, R. K., Webber, M.D., 1982, "Supply-chain management: logistics catches up with strategy", Outlook, Booz, Allen and Hamilton Inc. Reprinted 1992, in Logistics: The Strategic Issues, ed. M Christopher, Chapman Hall, London, 63-75.
- Chen, Y. F., Drezner, Z., Ryan, J. K. and Simchi-Levi D. (2000), Quantifying the Bullwhip Effect in a Simple Supply Chain: The Impact of Forecasting, Lead Times and Information. *Management Science*, 46 (3). 436 - 443.
- Shaw, R. and Kotler, P. (2009). Rethinking the Chain. *Marketing Management*, July/August 2009.
- Lee, H. L., Padmanabhan, V., Whang, Seungjin. (1997). "The Bullwhip Effect in Supply Chains". *Sloan Management Review*. 38 (3): 93-102.